

Kral

TESTOSTERON

Cordelia Fine

Kanada doğumlu İngiliz psikolog. Lisansını Oxford Üniversitesi'nde, yüksek lisansını Cambridge Üniversitesi'nde ve doktorasını University College London'da tamamlamıştır. Halen Melbourne Üniversitesi'nde çalışmaktadır. Yazarın diğer kitapları: *Toplumsal Cinsiyet Yanılsaması (Delusions of Gender; 2010)*, *A Mind of Its Own (2005)*.

Berna Asuman Uzun

1977 yılında İstanbul'da doğdu. Lisans eğitimini İngiliz dili ve edebiyatı alanında tamamladı. Felsefe, tıp ve tarih olmak üzere çeşitli alanlarda çevirileri bulunan çevirmen İstanbul'da yaşamaktadır.

CORDELIA FINE

Kral TESTOSTERON

CİNSİYET, BİLİM VE TOPLUM ÜZERİNE MİTLER

İngilizceden çeviren:

Berna Asuman Uzun

İrene Kitap: 6
İnceleme / Araştırma: 1

Kral Testosteron / Cordelia Fine

Özgün adı: *Testosterone Rex: Myths of Sex, Science, and Society*

İngilizceden çeviren: Berna Asuman Uzun

ISBN: 978-605-71580-5-5

© Cordelia Fine, 2017

© İrene Kitap, 2022

Bu kitabın Türkçe yayın hakları AnatoliaLit Ajanı aracılığıyla alınmıştır.

Kaynak gösterilerek yapılan kısa alıntılar dışında hiçbir şekilde kopyalanamaz,
yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

Sertifika no: 51753

Yayın yönetmeni: Levent Çeviker

Editör: Eda Okuyucu

Kapak ve sayfa tasarımı: Artemis İren

Birinci basım: Kasım, 2022

Baskı: Deren Matbaacılık Ambalaj Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Beylikdüzü OSB Orkide Cad. No: 9/Z Beylikdüzü-İstanbul

Sertifika no: 47881

İrene Kitap

Osmanağa Mah. Reşit Efendi Sok. No: 16/5, 34714, Kadıköy-İstanbul

Telefon: 0216 208 99 14

irene@irenekitap.com / www.irenekitap.com

© irenekitap t irenekitap f irenekitap

İÇİNDEKİLER

Kral Testosteron'a <i>Giriş</i>	9
<i>Terminoloji Hakkında Bir Not</i>	23
I. GEÇMİŞ	27
1. Fantezi Sinekleri	29
2. Yüz Bebek mi?	48
3. Sekste Yeni Bir Pozisyon	67
II. BUGÜN	85
4. Kadınlar Neden Erkekler Gibi <i>Olamaz?</i>	87
5. Paraşütle Atlayan Çekingenler	115
6. Kral-T'nin Hormonal Özü	137
7. Lehman Kız Kardeşler Efsanesi	163
III. GELECEK	185
8. Elveda Kral	187
<i>Teşekkürler</i>	213
<i>Notlar</i>	217
<i>Dizin</i>	277

Isaac ve Ollyye...

Ama kızgın olmanın yanı sıra umutluyum çünkü insanların kendilerini daha iyi hale getirme ve yeniden yaratma yeteneğine derinden inanıyorum.

–Chimamanda Ngozi Adichie, *We Should All Be Feminists*
(Hepimiz Feminist Olmalıyız)

KRAL TESTOSTERON'A GİRİŞ

U nutulmaz bir akşamdı. Akşam yemeğinde yeni sahiplendiğimiz köpeğimizin kısırlaştırılma zamanının geldiğini söyledim. Bu noktada, büyük oğlumun tahnitçiliğe tuhaf ve hiç de çocuksu olmayan bir ilgisi olduğunu söylemeliyim. Bu gürültücü, sevgi dolu köpek eve girdiğinden beri köpeğin öldükten sonra sadece kalplerimizde değil, oturma odasında da zevkli, formaldehitle korunmuş bir biçimde yaşaması için uğraş veriyor. Kısırlaştırmayla ilgili sözlerimin ardından oğlum, o gün gelene kadar geçici bir çözüm sunma imkânı yakaladı. Çatal bıçağını heyecanla masaya attı ve “Testislerinden anahtarlık yapabiliriz!” diye haykırdı.

Ardından bu fikrin esasları üzerine hararetle bir tartışma başladı.

Fine ailesinin yaşamından bu samimi anı iki nedenden dolayı sizinle paylaşıyorum. İlk sebep olarak şu gerçeğe dikkat çekmek istiyorum: Feministlerin, bir işgününe başlarken ucunda devasa bir testisin sallandığı bir dizi anahtarla ofisin kapısını açmaktan daha ilham verici ve motive edici bir şey düşünemeyen türden insanlar olduğuna dair yaygın görüşün aksine, oğlumun önerisini şiddetle reddettim.

İkinci sebep ise burada güzel bir metaforun bulunması. Bir anahtarlık üzerinde asılı duran bir çift testis; aşırı dikkat çekici, hatta büyüleyici bir şey. İnsanlar kibarca, “Demek böyle bir anahtarlığınız var,” derler ama asıl kastettikleri şey, kimliğinizi önemli bir şekilde

tanımlamış olmanızdır. Kişilik özellikleriniz, zorluklarınız, çelişkileriniz, cinsel organlı anahtarlığı *olmayanlarla* ortak özellikleriniz; tüm bunlar geri plana düşer. Siz, testisten anahtarlığı olan *birisiniz*.

Biyolojik cinsiyet de aynı biçimde dikkatleri üzerine çeker. Sürekli sahne ışıklarının altında tutarak bizi büyülemesine izin verdik. Bu tamamen normal bir durum olarak görülebilir. Sonuçta ister kadın ister erkek cinsel organına sahip olun, cinsiyet grupları kuşkusuz ki üreme için esastır. Aynı zamanda sosyal dünyayı ayırmada birincil yoldur. Bir bebek doğduğunda bilmek istediğimiz ilk şey cinsiyetidir; bir kişi hakkında unutacağımız son demografik bilgi, onun erkek mi yoksa kadın mı olduğudur. O halde biyolojik cinsiyeti gelişimde yalnızca iki tür üreme sistemi değil, iki tür insan yaratan temel bir güç olarak düşünmemiz belki de şaşırtıcı değildir.¹

Bu düşünce tarzının merkezinde tanıdık bir evrim hikâyesi (en acımasız eleştirmenlerinden biri olan, Exeter Üniversitesi'nden bilim felsefecisi John Dupré tarafından "Büyük Biyolojik Resim" olarak adlandırılır²) vardır. Hepimizin bildiği gibi, insan yavrusunun her iki ebeveyni, yaşam mucizesi olan bebekleri için son derece eşitsiz bedeller öder. Kabaca yaptığım hesaplara göre, güzel ve tıbbi yumurta bağı, kırk hafta kadar veya daha uzun süre *rahimde* tam pansiyon kalış, saatlerce süren doğum sancıları ve birkaç ay emzirme süreci karşılığında anne, ömür boyu sarsılmaz bir minnettarlığı hak ediyor. Ancak doğum sürecine tek bir spermden başka bir katkı sağlayamayan babaya teşekkür etmek için, hafifçe bir baş hareketi yeterli görülebilir. Bir bebeğe yapılan biyolojik yatırımdaki bu temel cinsiyet farklılığı, atalarımızın zamanında üreme başarısına ulaşmak için her iki cinsiyetin hayatta farklı yaklaşımlar sergilemesi gerektiği anlamına gelir; en azından bazı açılardan. Bu, elbette evrimsel muhasebede en alt, aslında tek sıradır. Erkeklerin bir bebeğe çok daha düşük bir yatırım yapmaları, tercihen genç ve doğurgan olmak

üzere birçok farklı kadınla seks yaparak üreme açısından potansiyel olarak çok daha büyük faydalar elde edebilecekleri anlamına geliyor. Fakat bir kadın için durum böyle değil. Bir kadını en çok kısıtlayan şey, biyolojik açıdan masraflı yavrularının yükümlülüğünü almaya yardımcı olacak kaynaklara erişimdir.

Bu herkesçe bilinen hesabın çeşitli uyarlamaları bugün de yapılmaya devam ediyor; cinsiyetlerdeki farklılıkları şekillendirmek için iş üremeye geldiğinde bazı bireylerin aynı cinsiyetten olan diğer bireylere göre sahip oldukları üstünlükten kaynaklanan ve “cinsel seçim” adı verilen bir doğal seçim türü ortaya çıktı.³ Erkekler, kadınların çekici bulduğu maddi ve sosyal kaynaklar elde etmeyi ve cinsel ilgilerini üreme getirisine dönüştürmelerini en iyi şekilde sağlayan nitelikler olduğundan, risk alan, rekabetçi, rastgele ilişkilere giren bir karakter geliştirdiler. Bir erkeğin bir kadınla takılıp kalması *kabul edilebilirdir*, ancak bu hoş beyler asla üreme ikramiyesini yakalayamaz. Öte yandan kadınlar için bu tür açgözlü davranışların genellikle yarardan çok zararı olur. Bazı yazarlar, menstrüel döngünün verimli evresi sırasında, “iyi genler” kapma amacıyla genetik olarak üstün erkeklerle fırsatçı ilişkilere yönelen evrimleşmiş bir kadın kurnazlığından bahseder.⁴ Ancak geçmişin en fazla gen aktaran kadınları psikolojik olarak daha güvenli bir oyun oynamaya eğilimliydiler; enerjilerini birden fazla sevgili, zenginlik ve mutluluk peşinde koşmaya değil, kıymetli yavrularına bakmaya harcıyorlardı.

Bütün bunlar tamamen normal, tarafsız ve tartışılmaz “evrimsel mantık” gibi görünüyor. Feministler ataerkilliğe istedikleri kadar sövüp saysınlar, testis anahtarlıklarını istedikleri gibi öfkeyle sallasınlar: Bu ne üremenin temel gerçeklerini ne de günümüz insanının kafa yapısını ve davranışlarını değiştirecek. Bunlar, atalarımızın bir laboratuvarında hücre kültürü yetiştirmek veya metal tüpler içinde muazzam bir hızla seyahat etmek gibi en çılgın hayallerinin çok

ötesinde düşünceler. Örneğin, Glasgow Üniversitesi'nden psikolog Gijsbert Stoet'in bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik (STEM) alanlarında hâlâ devam eden cinsiyet farkı ısrarı hakkında yaptığı açıklamayı düşünün:

İnsanlar genellikle bilinçaltı ihtirasları tarafından yönlendirilir. Taş devrinde işe yarayan yöntem, erkeklerin avcı olmaları, kadınların da bebek bakmalarıydı; doğa bu becerilerin bir kısmının beynimize kodlanmasına yardımcı oldu.⁵

Tanıdığım pek çok matematikçi ve bilim insanının araştırmalarını mızrakla yabandomuzu kovalayan bir mağara adamını akla getirecek şekilde yapmadığını söylemeliyim, ancak Glasgow'da işler farklı şekilde yürütülebilir. Geçmiş ile günümüz eşitsizlikleri arasında benzer bir bağlantı, Formula 1 üzerine bir derginin yazarı tarafından da kurulmuştur:

Yirmi birinci yüzyıl insanı taş devrinden kalma bir beyne sahiptir.

Taş devri insanları elbette FIA Formula 1 Dünya Şampiyonası'na katılmadı, ancak hayatta kalmanın ve tabii ki çiftleşmenin karşılığı, erkek beyninin avlanma, saldırganlık ve risk alma ayarlanması sonucunu doğurdu.

Bu sonuç, günümüzde erkeklerin araba kullanma biçimlerinin temsil edildiği çalışmalarda gösterildiği üzere, yollarda kadınlara göre daha fazla ölümlü kaza geçirmelerine de yol açıyor. Kadınlar aynı dönemde yavruları büyütme ve savunmak için ustalaşmışlardı. Tüm bunlar kulağa son derece cinsiyetçi gelse de tarihsel gerçekler ile yakın zamanlı yapılan bilimsel çalışmaların bir birleşimidir.⁶

Aynen öyle! Sadece bilimin nesnel sonuçlarını bildirmek nasıl cinsiyetçi olabilir? Aslına bakarsanız, günümüzde cinsiyetçi insanlar var diyebilir miyiz? Yoksa sadece atalarımızdan bugüne gelen üreme başarısına uyumlu, kadınların Formula 1 dünya şampiyonalarında veya şirket yönetim kurullarında temsil edilmesinin gelecekteki sonuçlarıyla ilgilenmeyen beyinlerimizin ve doğamızın, evrimsel baskılarla şekillendiğini fark eden insanlar mı var? Velhasıl, Kaliforniya Üniversitesi'nden nörobiyolog Larry Cahill'in şöyle bir gözlemi var:

Evrimin bir şekilde –sihirli bir biçimde– insan beyinde her boyuttan ve türden biyolojik cinsiyet etkileri üretmediği veya bu etkilerin bir şekilde –sihirli bir biçimde– beyin işlevi (davranışı) üzerinde çok az (belki de hiç) kayda değer bir etki yarattığı konusunda ısrar etmek, evrimin insan zekâsına uygun olduğunu inkâr etmekle eşdeğerdir.⁷

Gerçekten de beyindeki cinsiyet farklılıklarını gösteren çalışmaların sayısı arttıkça, cinsel seçilimin erkek ve kadın olmak üzere iki tür insan algısı yarattığı argümanı giderek güçleniyor.⁸ John Gray “erkekler Mars’tan, kadınlar Venüs’ten” iddiasında haklı olabilir mi? Bazı bilim insanları, erkeklerin ve kadınların düşünme, hissetme ve eylemde bulunma biçimlerindeki ortalama farklılıkların karakter bazında nispeten tutarlı olmasına rağmen, birikmiş etkinin çok derin olduğunu savunuyor. Manchester Business School’dan bir akademisyenin vardığı sonuç: “Psikolojik olarak erkekler ve kadınlar neredeyse farklı türlerdir.”⁹ Benzer şekilde Cahill de bu birleştirmenin Volvo ile Corvette arasındaki birçok küçük farkın (birinin frenlerindeki küçük bir fark, diğerinin pistonlarındaki ufak tefek farklılık vb.) pek çok farklı türde araba modelini oluşturmaya benzediğini öne sürüyor.¹⁰ Belki de birinin bagajında alışveriş poşetleri

için bolca yeri olan güzel, güvenli bir aile aracı olarak; diğerininse güç ve statü göstergisi için tasarlanmış olması tesadüf değildir.¹¹

Kuşkusuz sık sık sanki cinsiyetler kategorik olarak farklıymış gibi davranıyor ve konuşuyoruz: Erkekler *şöyle*, kadınlar *böyle*. Oyuncak mağazalarındaki cinsiyete göre ayrılmış (gerçek veya sanal) ürün reyolları, çocuğun biyolojik cinsiyetinin ne tür oyuncakların ilgisini çekeceği konusunda iyi bir rehber olduğunu varsayar. Varsayıldığı üzere, evrimsel geçmişimizdeki cinsiyete özgü seçim baskılarıyla tutarlı olarak “erkek oyuncakları” fizikselliği, rekabeti, egemenliği ve inşa etmeyi teşvik ederken daha nazik oyuncak bebekleri, evcilik oyuncakları ve güzellik setleriyle pembe reyollar geleneksel kadınlığın iki temel direğini güçlendiriyor: bakım ve güzel görünmek.¹²

Bazı okullar, pedagojik ihtiyaçlar açısından farklı gruplar oluşturmak gerektiği varsayımına dayanarak cinsiyete göre ayrılmış sınıflara sahip olmakla övünüyor. Örneğin, yakınımdaki bir erkek okulunun reklamlarda kullandığı slogan şöyle: “Erkekleri tanıyoruz.” Yani, bir gün okulda eğitim almak amacıyla ortaya aniden bir kız çıksa derin bir kafa karışıklığı yaşanır demek istiyor. İnsanın aklına, “Ama biz *erkekleri* tanıyoruz!” diye umutsuzluk içinde haykıran öğretmenler geliyor.

*Erkekler Mars’tan, Kadınlar Venüs’ten*¹³ mesajını güçlendiren pek çok benzer şekilde yazılmış kitap var: *Men Are Like Waffles, Women Are Like Spaghetti*¹⁴ (Erkekler Waffle, Kadınlar Spagetti Gibidir), *Why Men Want Sex and Women Need Love*¹⁵ (Neden Erkekler Seks, Kadınlar Sevgi İster?), *Why Men Don’t Listen and Women Can’t Read Maps*¹⁶ (Neden Erkekler Dinlemez ve Kadınlar Harita Okuyamaz?), *Why Men Don’t Iron*¹⁷ (Erkekler Neden Ütü Yapmaz?) ve hatta *Why Men Like Straight Lines and Women Like Polka Dots*¹⁸ (Neden Erkekler Düz Çizgileri, Kadınlar Puantiyeleri Sever?). (Düz çizgilerin hiç beğenilmediğini düşünüyorum.)

İşyerleri söz konusu olunca, birçok “toplumsal cinsiyet çeşitliliği” danışmanı, biyolojik cinsiyetin beceri açısından kurumlara yararlı bir temsil sağladığına kesin gözüyle bakıyor. Üst düzeyde kadın temsiliğini artırmak için işverenlerin “kadın ve erkeklerin benzersiz özelliklerinden yararlanmalarını” tavsiye ediyorlar.¹⁹ Üst düzey yönetim pozisyonlarında çoğunlukla erkeklerin bulunduğu düşünülürse, bu sav bir yerleri dokuz faraş ve tek bir fırça ile süpürmeye çalışmaya benziyor. *Work with Me: The 8 Blind Spots between Men and Women in Business*²⁰ (Benimle Çalış: İş Hayatında Erkekler ve Kadınlar Arasındaki Sekiz Kör Nokta) hakkında *Forbes* ve *The Economist* dergilerinde yayınlanan detaylı bir incelemeyi ele alalım.²¹ Yazarlar Barbara Annis ve John Gray burada erkek ile kadının farklı bakış açılarıyla ihtiyaçlarının daha iyi anlaşılması, toplumsal aidiyet, işbirliği, sezgi ve empati açısından güçlü kadın yeteneğinin doğru biçimde değerlendirilmesi ve erkeğin doğası gereği rekabetçi, hedef odaklı ve bazen de sosyal olarak duyarsız yaklaşımına karşı çalışanların mükemmel dengeyi sağlayabilmek için “toplumsal cinsiyet aklı” geliştirmeleri gerektiğini savunuyorlar.

Erkeklerle kadınları böyle birbirini tamamlayıcı şekilde düşündüğümüzde, sezgisel olarak cinsiyetler arasında bu ayrımı yaratan tek ve güçlü bir neden ararız. Evet, şu anda “t” harfi ile başlayan bir hormon aklınıza geliyorsa yalnız değilsiniz. Testosteron, cinsiyetler arasındaki farklılıkların tanımlanmasında uzun süredir belirgin bir biçimde öne çıkıyor. Örneğin, Cambridge Üniversitesi’nden nörolog Joe Herbert’in yakın tarihli kitabı *Testosterone: Sex, Power, and the Will to Win* [Testosteron: Cinsiyet, Güç ve Kazanma Arzusu; 2015] okurlarını testosteronun gücünü küçümseme riskine maruz bırakmıyor:

Tüm geniş kapsamlı ve güçlü karmaşıklığıyla, testosteronun insanlık tarihi üzerindeki etkisine ilişkin herhangi bir tartışmanın

sonunda ortada tek bir gerçek kalır: Testosteron olmasaydı, insanın geçmişi olmazdı.²²

O zaman işte size testisin hak ettiği saygıyı canlandıracak sonuç... Ya da en azından siz aynı gerçeğin östrojen, karbon ve hatta elementlerin en ruhsuzu olan nitrojen için de geçerli olduğunu anlayana kadar geçerli. Ama yine de seks! Güç! Kazanma arzusu! Herbert'in açıkladığı gibi, evrimsel geçmişimize ilişkin genel geçer bilgilere göre bunlar erkeklerin üreme başarısı için son derece gerekli olan erkeksi niteliklerdir.²³ Gebelik sırasındaki testosteron artışı, erkek üreme aletinin gelişimi için kritik öneme sahiptir. Ergenlikte testosterondaki yükseliş, sperm üretimi ve artan kas kütlesi, sakal, geniş omuzlar gibi ikincil cinsel özellikleri de beraberinde getirir. Kadınlardaki minimal varlığıyla kadınları *böyle*, erkekleri de *şöyle* yapan testosteronun psikolojik bir kama yaratarak erkekleri *mas-külen*²⁴ yapması mantıklı olmaz mıydı? Erkekliğin hormonal özü olarak testosteron, evrimsel geçmişimizde üreme açısından yararlı olduğu cinsiyet için seks arzusunun, güç dürtüsünün ve kazanma arzusunun çok daha güçlü bir şekilde gelişmesini sağlardı.

Testosteronun erkeklerde kadınlara göre çok daha yüksek seviyede bulunduğu düşünülürse, bunun işyerinde cinsiyet eşitliği açısından ne anlama geldiğini hepimiz biliyoruz. Erkeklerin daha geniş bir üreme olasılığı yelpazesinin bulunması, bir bilim insanının da belirttiği gibi, “erkeklerin tüm yaşam stratejisi, kadınlarınkinden daha yüksek riskli, sonuçları daha önemli bir macera”²⁵ anlamına gelmektedir. Peki ama testosteron hep maceralara iştah kabartırsa eşitlik umutları ne olacak? *Elbette*, kadınların hayata düşük riskli, daha az önem arz eden yaklaşımından doğan özel niteliklerine değer vermeliyiz. Dünya ekonomisi, küresel mali krize yol açan pervasızca riskler almanın sonuçlarıyla boğuşurken, yorumcular Wall Street’te

“çok fazla testosteron” olmasını sorguluyor²⁶ ve finans sektöründe daha fazla kıdemli kadın bulunması çağrısında bulunuyorlar. Ne de olsa kan dolaşımında az miktarda testosteron bulunan bir kadın için, yüksek faizli ipotekler ve karmaşık kredi türevleri aynı karşı konulmaz çekiciliğe sahip olmayacaktır. Ama işte size madalyonun diğer yüzü. Evrimin yardımı ve testosteron sayesinde, bir cinsiyet biyolojik olarak risk almayı ve ilerlemeyi istemeye daha yatkınsa, o zaman girişimcilik kumarını üstlenmeye, Formula 1’de yarışmaya ya da “Jones, kovuldu!” gibi cümleler sarf etmenin baş döndürücü olasılığını sağlayan güçlü bir konuma talip olmaya daha istekli olacak cinsiyetin de bu olması mantıklıdır. Dupré’nin belirttiği gibi:

Statü arayışı, erkek üreme başarısı için bir adaptasyon olarak gösteriliyorsa, kadınların sahip olduğu çok düşük statünün biyolojik neticesini sonunda bulmuş oluyoruz. Kadınlar kendilerini genç kalma gibi önemli bir meseleye adanırken, bırakın erkekler statü peşinde koşmaya devam etsinler.²⁷

Genellikle doğanın bilimsel gerçeklerinin, koşulların nasıl olması *gerektiğini* dikte ettiğini düşünme eğiliminde değiliz. Bir bilim insanının –erkek saldırganlığı veya tecavüz gibi– bir şeyin “doğal” olduğunu söylemesi, buna göz yummamız, desteklememiz veya boyun eğmemiz gerektiği anlamına gelmez. Ancak bu, bilimin toplumsal tartışmalara veya isteklere katkıda bulunacak hiçbir şeyi olmadığı anlamına da gelmez.²⁸ Bilimsel iddialar, bize toplumumuzun nasıl *olması gerektiğini* söylemese ve biz bunun değerlerimizle ilgili olduğunu bilsek de, bu değerlerin nasıl uygulanacağı ve ne tür düzenlemeler yapılabileceği konusunda bize güçlü ipuçları verebilir.²⁹ Macquarie Üniversitesi’nden filozof Jeanette Kennett’in belirttiği gibi, eşitlikçi bir toplum “bizim gibi varlıklar için gerçek

bir olasılık değilse (...) o zaman gereken yapıdır, eşitlikçi kurallar ve idealler baltalanır”.³⁰

Belirli tür oyuncaklarla oynamak, belirli meslek türlerinde çalışmayı istemek, aileyi feda etmeye gönüllü olmak ve zirveye çıkmak için gerekli riskleri almak yalnızca erkek doğasında varsa, bu kesinlikle ne tür bir toplum umut etmemizin ve arzulamamızın makul olduğuna işaret eder. Örneğin Stoet, evrimsel geçmişimizin kızların biyoloji veya mühendisliğe olan ilgileri üzerindeki kalıcı etkisine ilişkin çıkarımlarında, bunların “elbette modern toplumdaki kadınların geleneksel rollere bağlı kalması gerektiği anlamına gelmediğine” dair güvence vermeye özen gösteriyor. İnsanların klişelere aykırı kariyer seçimleri yapmakta özgür olmaları gerektiğini vurgulamakla birlikte, bunun hiçbir zaman büyük bir düzen içerisinde ilerlemeyeceği ve kadınların daha yüksek ücretli STEM kariyerlerine katılımını eşitleme girişimlerinin “insan biyolojisini ve doğasını inkâr ettiği” görüşündedir.³¹

Bu ifade, cinsiyetler hakkında bu görüşü benimseyenlerin üstlendiği, istenmeyen ama kaçınılmaz doğruların habercisi olmanın ağır sorumluluğunu yansıtır. Cinsiyet eşitliği ilkesi –sırf cinsel organını iç çamaşırına yerleştirdiği için hiç kimsenin bir fırsattan mahrum bırakılmaması– Batılı, çağdaş toplumlarda oldukça iyi yerleşmiştir. Doğru, görünüşe göre centilmenler kulübü üyeleri sosyal tutumlarında ve yasalarda bu özel değişiklik meydana geldiğinde uzun ve derin bir uykuya dalmışlardı; ama çoğumuz bu hakkı elde ettik ve bu ilke fırsat eşitliği yasasıyla güvence altına alındı. Ancak cinsiyetler temelde farklıysa, fırsat eşitliği asla sonuç eşitliğine yol açmaz. Bize “iş ve iş dışındaki pek çok eşitsizlik tek bir kelimeye indirgenebilseydi, o kelimenin *ayrımcılık* değil *testosteron* olacağı”³² söylendi; risk tercihlerindeki evrimleşmiş cinsiyet farklılıklarının “işgücü piyasasındaki cinsiyet farklılığının önde gelen nedenlerinden biri”³³ olduğu

anlatıldı ve oyuncak mağazasının pembe ve mavi olarak ayrılmış reyonlarına takılmak yerine, kız ve erkek çocuklarının oynamaktan hoşlandığı oyuncak türlerindeki “temel ve derin farklılıklara”³⁴ saygı duymamız gerektiği, “erkeklerin erkek, kızların da kız olmasına izin vermemiz gerektiği”³⁵ söylendi.

Kral Testosteron: cinsiyetin ve toplumun o tanıdık, makul, yaygın ve güçlü hikâyesi. Evrim, beyin, hormonlar ve davranışlar hakkında birbirleriyle bağlantılı iddiaları bir araya getirerek toplumların kalıcı ve inatçı cinsiyet eşitsizliklerinin temiz ve ikna edici bir izahını sunuyor. Kral Testosteron yenilmez görünebilir. Ne zaman cinsiyet eşitsizlikleri gibi değerli bir konuyu ve bunlar hakkında ne yapacağımızı tartışsak, aramızda o görmezden geldiğimiz gerçeği, testisleri buluyoruz. *Peki ya erkek beyni ile kadın beyni arasındaki evrimleşmiş farklılıklarımız, ayrılıklarımız? Peki ya tüm o erkek testosteronu?*

Ama biraz daha derine inince Kral Testosteron düşüncesini reddetmenin, evrimi, farklılığı veya biyolojiyi reddetmek olmadığını göreceksiniz. Bu kitapta göreceğiniz gibi, Kral Testosteron hep ama hep yanlış anlar. Cinsel seçilimin dinamiklerine, cinselliğin beyin ve davranış üzerindeki etkilerine, testosteron davranış ilişkilerine ve evrimsel geçmişimiz ile olası geleceklerimiz arasındaki bağlantıya ilişkin çağdaş bilimsel anlayış; tüm bunlar Kral Testosteron görüşünü zayıflatır.

Doğal seçilimin beynimizi de bedenimiz kadar şekillendirdiği tartışılmaz bir gerçek. Dünya görüşlerinin pek mümkün olmayan bir kombinasyonu olan yaratılış teorisine inanan herhangi bir feminist varsa, kendi adıma buna inanmadığımı açıklamalıyım. Ancak bu kitabın bölümü “Geçmiş”te anlatıldığı gibi, cinsel seçilimin tanıdık “Büyük Biyolojik Resim” versiyonu artık kesinlikle nostaljik duruyor. Evrimsel biyolojide onlarca yıldır yapılan araştırmalar, bir zamanlar hayvanlar âleminde evrensel olarak uygulandığı düşünülen temel il-

kelerin istikrarını bozmuş oldu; gayretli, daha az donanımlı erkekler nazlı, sevecen, yüksek yatırım yapan dişiler için rekabet ediyor. Cinsel doğal düzenin şaşırtıcı derecede çeşitli olduğu ortaya çıkıyor, bizler de cinsel seçim hikâyelerine kendi benzersiz insani özelliklerimizi katıyoruz. Bilim uzun yıllardır bu evrimsel söylentileri yeniden yazıyor ve yüceltiyor: İlk üç bölümde göreceğiniz gibi, Kral Testosteron'un gönlündeki eski hikâyelerden geriye pek bir şey kalmamış.

“Geçmiş”, kadın ve erkek olmak üzere iki tür insan doğasının evrimine doğrudan cinsel seçilimin evrensel ilkelerinin yol açtığına dair eski varsayımları yerle bir ediyor. İkinci bölüm olan “Bugün”, cinsellik dışında aynı kanıya yönelik görüş inşa etmeye devam etmenin yolunu açıyor. Söylemeye gerek yok, bugünlerde hepimiz gelişimimizde “doğa” ve “yetiştirme”nin etkileşim içinde olduğu konusunda hemfikiriz. Ancak Kral Testosteron bakış açısının etkileşimciliğinde biyolojik cinsiyet, “insan akıbetinin temel, yaygın, güçlü ve doğrudan bir nedenidir”.³⁶ Seks temel bir gereksinimdir. Bu yüzden hikâyesi hâlâ devam ediyor. Bu, erkek veya kadın gelişim düzeninin gözler önüne serildiği değişmez bir kaynaktır. Deneyim, bireyin erkek beyni ve erkek doğasında ya da kadın beyni ve kadın doğasında süren gelişimsel yolculuğunda ikincil rol oynuyor; elbette değişkenlik göstererek: Ne tüm erkekler aynı olabilir ne de tüm kadınlar. Ancak bireysel farklılıkların tüm “karmaşası” içinden bir erkek ya da dişi “özü” çıkarılabilir: erkeklik ve dişiliğin doğal, sabit, ayrık, tarihsel ve kültürler arası değişmeyen ve köklü, biyolojik faktörlere dayanan özellikleri.³⁷ “Erkekler böyledir,” dediğimizde veya ilerici müdahaleleri “doğaya karşı gelmeye” çalışmakla suçladığımızda, bu tür evrime yönelik sonuçların veya “özlerin” olduğu varsayımını hatırlatmış oluruz.³⁸

Ancak dördüncü ve beşinci bölümlerde göreceğimiz gibi, cinsiyetin genetik ve hormonal bileşenleri beyin gelişimini ve işlevini